

Lausuntopyyntö selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

346/02.00.00/2014

Kunnanhallitus § 98

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksi a vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista keväästä 2012 alkaen. Hän julkisti alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013. Seuraavana vaiheena valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja ylipäättään järjestelmäuudistuksen tarpeesta.

Selvitysmies on valmistellut liitteenä olevan luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaisesti hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi.

Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- . ehdotettaviin kriteereihin
- . ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- . muiden kriteerien painoihin
- . määräytymisperusteiden laskenaperiaatteisiin
- . verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- . siirtymätasauksen keston ja porrastukseen

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 4.4.2014 klo 16 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Lisätietoja antavat:

Arno Miettinen 050 413 3298

Markku Nissinen 050 492 2041

Arto Luhtala 040 830 9194

Ville Salonen 040 358 9228

Lausuntoehdotus:

Selvitysmiehen ehdotus on kokonaisuutena rakenteeltaan selkeämpi kuin voimassaoleva valtionosuusjärjestelmä. Myös kannustavuuden elementtejä on löydettävissä.

Kriteerit ovat yleisesti ottaen rakenteeltaan perusteltuja. On erityisen myönteistä, että pohja on luotu tilastomateriaalista.

Tilastomateriaalin perusteita tulee jatkossa tarkastella pidemmällä tähtäyksellä siitä näkökulmasta, että käytettävissä olevat tilastotiedot kuvaavat mahdollisimman tarkasti olevaa tilannetta ja ohjeistus tilastotietojen toimittajille mahdollistaa yhdenmukaisen palvelujen käytön ja kustannusten tilastoinnin.

Sairastavuuden merkityksen mukaan ottaminen kustannustekijänä ja toisena keskeisenä kriteerinä on tärkeä uudistus. Siihen sisältyvä ongelma "hyvän ennaltaehkäisevän hoidon rankaisemisesta" vaatii jatkossa kuitenkin lisätarkastelua, miten siltä voitaisiin välttyä.

Työpaikkaomavaraisuudesta nykymuodossaan kriteerinä tulisi kokonaan luopua; koska sen vaikutus on kokonaisuuteen varsin vähäinen ja merkittävämpi vaikutus elinvoimaisuustoimenpiteiden kannustavuuteen kuitenkin tulee verotulojen ja niiden tasausjärjestelmän kautta. Mikäli työpaikkaomavaraisuus kriteerinä halutaan pitää mukana kriteeristössä, sen suhteellista painoarvoa tulisi kasvattaa ainakin vieraskielisyyskriteerin tasoon, ja tarkistaa sen rakennetta niin että vain tuotannolliset työpaikat otetaan pohjaksi, jolloin todellisen lisäarvontuotannon merkitys tulee

näkyviin.

Verotulojen tasausjärjestelmään esitetystä voimalaitosten verotulon sisällyttämisestä laskennalliseen verotulopohjaan on luovuttava. Se vastikään irrotettiin verotulopohjasta, ja muutoksen perustelu on tässä esityksessä irrallinen. Varsinaiset verotuotot voimalaitostoiminnasta kertyvät nykyään aivan toisaalle varsinaisesta voimalaitoksesta, ja häiriöt ovat voimalaitosympäristölle pysyviä.

Verotulojen tasausjärjestelmään ehdotettu n. 700 milj. euron suuruinen siirto perusvaltionosuudesta on poistettava tai pienennettävä enintään 350 milj. euron tasoon ja palautettava perusvaltionosuuden pohjaan. Ehdotetussa muodossa muutos jyrkentää ikärakenneperusteen muutoksesta johtuvaa valtionosuuden vähentymiskehitystä kokonaisuutena tarkasteltuna ja vahvistaa useimpien keskuskuntien rahoituspohjaa, mitä ei ole pidettävä tasapuolisena vaikutuksiltaan eikä kustannusrakenteeseen perustuvana.

Iitin kunnan osalta muutokset merkitsevät vuoden 2014 valtionosuustasolla uuden järjestelmän mukaisesti laskettuna 175 /asukas vähennystä eli noin 1,2 milj. euron laskua valtionosuuksien tasoon, ja päätetyt leikkaukset vielä voimistavat muutosta alustavan arvion mukaan kaksinkertaiseksi. Tarkennuksia kriteereihin ja niiden laskentatapaan pidämme välttämättöminä tästäkin syystä.

Ehdotukseen sisältyvä viiden vuoden siirtymäaika on muutosten merkittävyyden takia hyvin perusteltuja välttämätön.

Lisätietoja: hallinto- ja talousjohtaja Heikki Kantola 040 734 3986

Ehdotus

Vs. kunnanjohtaja

Kunnanhallitus antaa valtiovarainministeriölle edellä olevan lausunnon selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus hyväksyi vs. kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.

Otteen pöytäkirjasta todistaa oikeaksi 27.3.2014

Heikki Kantola
pöytäkirjanpitäjä

Yhteystiedot

Iitin kunta
Rautatienkatu 20-22, PL 32
47401 Kausala
puh. 020 615 9600
faksi 020 615 9617
kirjaamo.iitinkunta@iitti.fi